

GÜNDEM BAKIŞ

Eylül - 2018 - 3. Sayı

✉ guvsam@istinye.edu.tr @isuguvsam 🌐 guvsam.istinye.edu.tr

TÜRKİYE, RUSYA VE İRAN ARASINDA SURİYE MUTABAKATI

24. Dönem AK Parti Milletvekili ve GÜVSAM Başkanı Dr. İsmail Safi, Türkiye ve Rusya liderlerinin İdlib'de silahsız bölge oluşturulmasına karar vererek Astana sürecinin önemli bir kilometre taşı niteliğinde bir mutabakata varmasını Sputnik'e değerlendirdi. Safi'ye göre Türkiye ve Rusya, tüm çabasına rağmen Batı'yı İdlib'den uzak tutmayı başardı.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın İdlib konusunda Soçi'de vardıkları kilit önemdeki mutabakatın yankıları sürüyor. İki liderin, muhalif gruplarla Suriye hükümetine bağlı güçler arasında silahlardan arındırılmış bir bölge oluşturulması ve 'terör örgütleri'nin faaliyetlerini sonlandırmak için birlikte çalışma kararları, Astana sürecinin önemli bir kilometre taşı oldu. Söz konusu anlaşma, Batılı ülkelerin sistematik bir şekilde, Suriye hükümetinin İdlib'de 'kimyasal saldırı düzenleyeceği' iddialarında buldukları bir dönemde gelmiş olması dolayısıyla da önemliydi. Türkiye ve Rusya liderlerini Soçi'de bir araya getiren zirvede varılan mutabakatı, 24. Dönem AK Parti Milletvekili ve İstinye Üniversitesi Güvenlik ve Savunma Stratejileri Uygulama ve Araştırma Merkezi (GÜVSAM) Başkanı Dr. İsmail Safi, Sputnik'e değerlendirdi.

'ABD İdlib'e girmeyi başaramadı, Astana ruhuna uygun başarılabilen en mükemmel anlaşmaya varıldı'

Soçi zirvesini değerlendiren AK Parti Grup Başkanvekili Özkan: Bölgesel barış ve kalıcı çözüm için önemli bir süreç

‘ASTANA SÜRECİ BAŞARISIZ OLMUŞ GİBİ ALGI OLUŞTURMAYA ÇALIŞTILAR ANCAK BAŞARILI OLAMADILAR’

AK Parti eski milletvekili ve AGÜVSAM Başkanı Safi, Batı medyasının Astana sürecinin tıkanıp tıkanmadığına ilişkin bir algı oluşturmaya çalıştığına ancak Soçi’deki Erdoğan-Putin mutabakatının bu çabayı boşa çıkardığına işaret etti: “Biliyorsunuz, Cenevre süreci daha çok Batı ülkelerin yürüttüğü bir süreçti. Ancak bu süreç hiç bir zaman sonuca gitmeye odaklı olarak ilerlemedi, (Batılı ülkeler) sü-

rekli boş yere top çevrildi. Bunun üzerine Türkiye, Rusya ve İran inisiyatifi eline aldı ve 3 ülkenin önderliğinde Astana süreci başlatıldı. Bu süreç zorluklarla doluydu ancak buna rağmen Astana süreciyle birlikte barış adına önemli adımlar belirgin bir şekilde atılmaya başlandı. Malum, kısa süre önce, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, Rusya Lideri Vladimir Putin ve İran Cumhurbas-

kanı Hasan Ruhani, Tahran’da bir araya gelmişti. Bu zirvenin ardından sanki Astana sürecinden istenilen sonuçlar alınmamış gibi bir hava estirmeye çalışıldı. Ancak Soçi’de gerçekleşen zirve, bu havayı estirmeye çalışanları ters köşe yapmış oldu.”

Soçi’den çıkan İdlib mutabakatı ve İdlib’de silahsızlandırılmış bölge oluşturma kararının son derece önemli olduğuna işaret eden Safi “Son dönemde ABD öncülüğündeki koalisyonun İdlib’e operasyon yapması sürekli gündemdediydi. Hiç bir gerçekliği olmamasına rağmen, güya orada kimyasal silah kullanımını olacakmış gibi bir gündem oluşturdular. Bu gündemi oluşturarak da yapmayı planladıkları müdahalenin altyapısını hazırlamaya çalıştılar. Ancak Rusya ve Türkiye’nin aldığı bu inisiyatif ABD öncülüğündeki o ittifakın İdlib’e yapacakları silahlı müdahalenin önüne geçmiş oldu” ifadelerini kullandı.

Kararda ‘Suriye hükümetinin örtülü onayının olduğuna inandığını’ söyleyen Safi “Bu karar, her ne kadar Türkiye ve Rusya tarafından alınmış olsa da, bence örtülü olarak Suriye’nin de onayını kapsıyor. Bu çok önemli bir nokta. Bu da dolaylı veya örtülü de olsa Suriye ile bir işbirliği başlatıldığı anlamına geliyor. Ben hem Amerika’nın öncülüğündeki ittifakın İdlib’e yönelik silahlı müdahalesinin önüne geçilmiş olmasından hem de Rusya ve Türkiye’nin Suriye topraklarında birlikte görev almalarına Suriye hükümetinin de örtülü onay verdiğini düşünmemden ötürü bu mutabakatı son derece önemli buluyorum” diye ekledi.

‘ABD, Menbiç’te Türkiye’yi oyalıyor çünkü PYD için özerklik istemeye hazırlanıyor’

‘BATI KİMYASAL SİLAH GÜNDEMİ OLUŞTURARAK PLANLADIKLARI SALDIRININ ALT YAPISINI HAZIRLAMAYA ÇALIŞTI’

Rusya’nın BM Daimi Temsilcisi: İdlib’de kimyasal saldırı hazırlıkları sürüyor

‘BU MUTABAKATA SURİYE HÜKÜMETİNİN DE ÖRTÜLÜ ONAYI OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM, BU ÇOK ÖNEMLİ’

TAHRAN ZİRVESİ

Yıllardır iç savaşın sürdüğü Suriye’de çözüme ulaşılması için Türkiye, Rusya ve İran’la 2016 sonunda Astana Süreci olarak adlandırılan görüşmeler başladı. Suriye’deki terörist gruplara karşı girişilen mücadele, Suriye’nin kuzeybatısındaki İdlib’e kadar ulaştı. Fakat, İdlib konusunda Türkiye, İran ve Rusya’yla bütünüyle ayrı düştü. Bu ayrı düşmenin bir çeşit

hayal kırıklığı olarak tanımlanabileceğini belirten Türk yetkililer, Tahran ve Moskova ile Suriye’de siyasi çözümü görüşmek üzere Eylül ayında Tahran Zirvesi’nde buluştular. Bu zirve öncesi, Rusya bir süredir Suriye’de durduğu hava saldırılarına tekrar başladı. Bu nedenle, Türkiye’nin Suriye konusunda taraflardan beklediği reaksiyonu görememesi, Ankara’yı

hayal kırıklığına uğrattı.

Tahran’da Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan’ın, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani ile son dönemin en kritik zirvesini gerçekleştirdiği gün Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi de İdlib için özel olarak toplandı. Türkiye, tüm dünyanın operasyonun önlenmesi için birlikte olmasından, olası göç dalgasına karşı Türkiye’ye destek mesajı vermesinden memnun kaldı. Zira, İdlib’e karşı girişilecek bir operasyonun Türkiye’ye yeni göç akınına başlatması muhtemeldir. Ancak Türkiye’nin ve BM’nin bütün çabalarına rağmen, Rusya’nın zirve öncesi İdlib’deki hedeflere yönelik hava saldırılarından geri adım atmaması Türkiye’nin Suriye’de barışçıl çözüm umudunu da boşa çıkarıyor.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, her ne kadar operasyonun sivillere yönelik olmadığını belirtse de Türkiye oluşabilecek göç dalgalarına karşı temkinli davranıyor.

ERDOĞAN’IN BM KONUŞMASI

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Birleşmiş Milletler (BM) 73. Genel Kurulu’ndaki konuşmasında, ABD’yi isim vermeden eleştirerek, “ekonomik yaptırımların silah gibi kullanılması karşısında hiçbirimiz sessiz kalamayız.” dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan konuşmasında BM’nin yapısında kapsamlı bir değişimin şart olduğunu vurguladı, BM Güvenlik Konseyi’ni de eleştirdi.

Erdoğan, “Konsey, veto hakkına sahip 5 üyenin çıkarlarına hizmet eden, yaşanan zulümlere seyirci kalan bir yapıya bürünmüştür. Somali, Myanmar ve halen Filistin’de

yapılan katliamlar BM Güvenlik Konseyi’nin gözü önünde gerçekleşmiştir” ifadelerini kullandı. BM’yi “dünya nüfusu için adaleti sağlayamadığı” gerekçesiyle eleş-

tiren Erdoğan “Bugün dünyanın en zengin 62 kişinin mal varlığı, nüfusun yaklaşık yarısına yani 3,6 milyar insana denkse burada bir sorun var demektir” diye konuştu.

PUTİN-ERDOĞAN GÖRÜŞMESİ

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya'nın Devlet Başkanı Vladimir Putin, yaptıkları ikili ve heyetler arası görüşmeler neticesinde İdlib'de silahlardan arındırılmış bir bölge oluşturulmasına karar verdikleri bildirildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Türkiye olarak Tahran'da hassasiyetlerimizi açıkça ifade etmiştik. Bugün ise Tahran'da vardığımız mutabakatı sahada nasıl hayata geçirebileceğimizi müzakere etme imkânını bulduk. İkili ve heyetler arası gö-

rüşmelerimizde İdlib'de karşılıklı endişelerimizi dikkate alan bir çıkış yolu bulunması konusunda da çok önemli mesafe kat ettik.

Sayın Putin ile İdlib meselesinin Astana ruhuna uygun bir anlayış temelinde çözümü konusunda mutabık olduğumuzu bir kez daha gördük. Bu çerçevede yaptığımız değerlendirmelerin sonunda, muhalifler ve rejim kontrolündeki alanlar arasında silahlardan arındırılmış bir bölge oluşturulmasını kararlaştırdık. Muhalifler buldukları alanlarda kalmaya devam edecekler. Buna karşılık Rusya ile birlikte belirleyeceğimiz radikal grupların, söz konusu alanda faaliyet göstermemelerini sağlayacağız."

PESCO NEDİR?

NATO'NUN YERİNE PESCO MU KURULUYOR?

PESCO, Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği Savunma Anlaşması'nın kısaltması olan PESCO ile Avrupa ülkelerinin savunma harcamalarının düzenlenmesi, Avrupa halkının korunması ve ortak bir güvenlik ağı oluşturulması amaçlanıyor. 2017 itibariyle 200 milyar dolarlık savunma bütçesi olan AB üyelerinin, bu anlaşma kapsamında getirilen düzenlemelerle 25 ila 100 milyar dolar arasında tasarruf sağlayacağı belirtiliyor ki bu rakam Avrupa için muazzam bir rakam.

PESCO kapsamında, bir AB ordusu oluşturulması öngörülüyor. Ancak anlaşmaya imza atan her ülkeden, AB'nin ortak savunmasına nasıl katkı yapabileceği konusunda ulusal planlarını hazırlamaları istenmektedir. Bunun karşılığında, AB de 2020'den itibaren oluştu-

racağı 5 milyar Euro'luk bütçeyle PESCO'ya destek vermeyi taahhüt ediyor.

AB bu tip bir girişimle, hem doğuda yükselen Çin ve Rusya'ya karşı hem de batıdaki ABD ve NA-

TO'ya karşı kendini askeri anlamda güvence altına almak istiyor. Trump'ın başkan olmasından bu yana AB ile ABD ilişkileri geçmişin aksine çeşitli sorunlar yaşıyor. Başta Almanya ile olmak üzere, ABD'nin Avrupa'ya karşı ılımlı bir politika izlememesi, AB'nin kendini NATO'ya karşı da güvence altına almak istemesine sebep olmuştur.

KIBRIS DENİZ ÜSSÜ

Akdeniz'de Suriye'deki iç savaşı bahane eden batılı ülkeler, bölgedeki askeri varlıklarını arttırırken, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tek taraflı olarak Akdeniz enerji yatakları üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışmaktadır. Bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti egemenlik haklarını kısıtlayacak girişimlere karşı planlamalarını yapıyor. Akdeniz'deki yoğun gerilim dolayısıyla, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından Dışişleri Bakanlığı'na sunulan öneride, Türkiye'nin KKTC'de uygun bir bölgede deniz üssü kurması gerekliliği dile getirilmiştir.

KKTC'de kurulması planlanan deniz üssü, Türk Yönetiminin egemenlik haklarının korunmasında garanti rol olmasının yanı sıra KKTC ve Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki hak iddialarının korunması, deniz enerji sahalarındaki ihlallerin önlenmesi gibi tedbirleri karşılayacağı düşünülmektedir. Türkiye'nin KKTC'ye kurması olası deniz üssünün, İngilizlerin bölgedeki deniz üssü gibi egemen üs olarak tesisi önerilmektedir.

AKDENİZ'DE DÜŞEN RUS UÇAĞI

Rusya Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Hmeymim üssü yakınlarında 14 askerle

birlikte radardan kaybolan İl-20 tipi uçağının Suriye ordusunun S-200 savunma sisteminden fırlatı-

lan bir füzeyle vurulduğu belirtildi. Açıklamaya göre İsraili pilotlar uçağı Suriye hava savunma sisteminin bulunduğu bölgeye sürükleyip kalkan olarak kullandı.

Rusya "İsrail tarafından yapılan bu provokasyonu düşmanca olarak nitelendiriyoruz. İsrail askerlerinin sorumsuz davranışı yüzünden 15 Rus askeri öldü. Bu kesinlikle Rusya-İsrail ilişkilerinin ruhuna aykırı" açıklamasında bulundu. Ayrıca, İsraili pilotların bunu bir provokasyon olarak, bilerek yaptıkları dile getirildi.

İDRİS KARDAŞ

**İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ
EPAM
Koordinatörü**

TÜRKİYE'NİN SOÇİ BAŞARISININ 7 NEDENİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ısrarı ve özveri-
siyle Soçi'de imzalanan mutabakatın dünya-
daki yankıları devam ediyor. Uluslararası medya
kuruluşları, ajanslar ilk dakikadan bu yana ko-
nuyla ilgili haberleri ve analizleri mecralarında
yayınlamaya devam ediyorlar. Destekleyen ve
umut aşıl原因 analizler de var, sürecin çökeceği-
ni kendince açıklamaya çalışanlar da var.

Mesela İngiliz Reuters ve Fransız AFP haber
ajanslarının, Türkiye'den de bazı kişilerle yap-
tıkları röportajlarla destekledikleri uzun analiz-
lerinde; "Türkiye sadece 1 aylık zaman kazandı"
diyorlar. Bunu da sahadaki birçok zor meseleyi ele
alarak temellendiriyorlar.

Ancak kimse bu işin kolay olduğunu söylemedi
zaten. Türkiye'nin bu hamlesindeki en kritik so-
nuç; milyonlarca insanın hayatını ilgilendiren bir
felaketin şu anda yaşanmıyor olmasıdır. Elbette
provokasyonlar olabilir ki, Türk ve Rus birlikleri-
nin silahtan arındırılmış bölgeye konuşlanması-
nın altında yatan temel neden bu provokatör ey-
lemlerin önüne geçilmesidir zaten.

Uluslararası tepkiler demişken, BM Suriye özel
temsilcisi Mistura'nın açıklamalarına da de-
ğinmek iyi olabilir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a
teşekkür ettiğini ve mutabakatı desteklediğini
açıklayan Mistura daha sonra "uluslararası çaba-
lar meyvesini verdi" demiş.

Keşke dediği gibi uluslararası etkili bir çaba ol-
saydı da meyvesini verseydi. Tüm dünyanın gözü
önünde, milyonlarca insanın hayatını ilgilendi-
ren büyük bir felaket gerçekleşmek üzereydi. Tam
bugünlerde herkes gözünü kapatmış katliamları,
göçleri bekliyorken Cumhurbaşkanı Erdoğan son
bir ısrarla Soçi'ye giderek Putin'i saldırı yapmama
konusunda ikna etmeyi başardı. Bu anlaşmanın
sağlanması tamamen Türkiye ve Cumhurbaşkanı
Erdoğan'ın çabaları ile ilintilidir. Nedenleri üye-
rine duralım.

Öncelikle, Türkiye güçlü bir ülke. Ekonomik, as-
keri ve siyasi olarak da güçlü bir ülke durumun-
da. Her üç alanda da krizler yok. Dolayısıyla bu
gücünü yakın zamanda sürdürme konusunda
uluslararası alanda bir şüphe bulunmuyor. Bu da
Türkiye'yi göz ardı edilmeyecek ve mümkünse
ters düşülmeyecek bir ülke konumuna getiriyor.
İstikrarın tek etkisi iç siyasette değildir, bununla
birlikte dış politikada karşınızdaki aktörlerin tu-
tumunu da çok net bir şekilde etkiliyor ülkedeki
istikrar ortamı.

Gelelim ikinci nedene. Suriye'deki muhalifleri
kontrol edebilen, masaya getirebilen ve en önem-
lisi muhaliflerle güven ilişkisi olan tek ülke Tür-
kiye'dir. Ne Batı'da ne de İslam coğrafyasında mu-
halifler nezdinde Türkiye gibi itibara sahip başka
bir ülke yok. Zaten hem Astana hem de Cenevre
süreçlerinde kimi meselelerde sadece Türkiye'nin
katılımı muhalifler için yeterli oluyor. Bu konuda
birçok açıklamaları var. Türkiye dönem dönem
masaya muhalifleri gözetecek biçimde oturuyor,
dönem dönem de bizzat muhaliflerin oturmasını
sağlıyor. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'nin İd-
lib'te operasyon olmaması ısrarının Rusya tara-
findan kabul görmesinin altında yatan nedenler-
den biri budur.

Türkiye'nin İdlib konusundaki baskısının sonuç
vermesinin üçüncü nedeni olarak Türkiye ile Rus-

ya arasındaki ikili ilişkilerin geldiği boyutu sayabiliriz. Gerek ekonomik gerekse de siyasi olarak birçok konuda iki ülke arasında olumlu anlamda gelişmelere tanıklık ediyoruz uzun zamandır. Nükleer enerji santralleri, S400'ler gibi savunma ve askeri alanlar, Rusya'nın Türkiye'yi kolay reddemeyeceği bir zemin yaratıyor haliyle.

Türkiye'nin Rusya nezdinde ağırlığının dördüncü nedeni ise elbette Astana sürecidir. Rusya, Astana süreci ile birlikte Cenevre sürecine daha güçlü oturabiliyor. Bu durum elbette muhalifler ve Türkiye için de geçerli. Ancak Türkiye, Batı ittifakının da bir parçası olduğu için Rusya için Astana çok daha net bir meşrulaşma aracı. Esad rejimi ve İran gibi aktörlerle hareket edip Suriye konusunda küresel bir etki yaratmak meşruiyet açısından kolay değildir. Türkiye'nin de içinde bulunması ve Batılı devlet ve kurumların da tanınması Astana'yı değerli kılıyor. Astana süreci ayrıca Suriyeli muhalifleri masaya oturtmanın bir zemini olma özelliğine sahip. Süreç başladığından bu yana Suriye'de istikrar daha önceki yıllara nazaran önemli mesafe kat etti. Türkiyesiz bir Astana süreci olamayacağına göre; Rusya, Türkiye'yi bir şekilde oyunda tutmak için adımlar atacaktır.

İdlib mutabakatının Rusya ile yapılabilmesinin beşinci nedeni Türkiye ile Rusya'nın Fırat'ın doğusundaki ortak çıkarlarıdır. Özellikle Tahran toplantısında İran bu konuda çok net bir konuşma yapmıştı. Suriye rejiminin ülkesinde tam egemenlik kurabilmesi için Fırat'ın doğusunda orta vadede bazı gelişmelerin yaşanacağı muhakkak. Türkiye de bu konuya rejimin egemenlik alanını genişletmesi bağlamında değil, YPGzemininde bakıyor. Ama sonuçta amaçları aynı. Dolayısıyla burada ABD karşıtlığında yeni bir süreç Suriye'nin yeni gündemi olabilir. İran ve rejim bu açıdan çok sertler. Türkiye'de bu noktada ciddi riskler olarak iki önemli askeri operasyon yapmış bir ülke. YPG ve ABD kontrolündeki alanların te-

mizlenmesi hususu Türkiye'nin önümüzdeki süreçte konumunu daha da eşsiz kılacaktır. Rusya bu konu bağlamında Türkiye'yi kaybetmeyi göze alamaz.

Türkiye'nin İdlib operasyonunu engelleme başarısının altında yatan altıncı neden ise NATO üyesi olması ile ilintilidir. Rusya, NATO'nun en büyük ilk üç ordusuna sahip ve S400 savunma sistemlerini sattığı NATO üyesi Türkiye'yi kendisinden uzaklaştıracak hamlelerden uzak durmaya çalışıyor. Zira S400 sadece ekonomik bir girdi değil, askeri ve siyasi alanda büyük bir itibar göstergesidir Rusya için. NATO içindeki krizlerin de bir parçasıdır ayrıca.

Türkiye'nin Soçi'deki başarısının altında yatan yedinci neden ise elbette Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bizatihi kendisidir. Erdoğan'ın irade ve ısrarla konunun üzerine gitmesidir. Tahran toplantısında İdlib için gösterdiği özveri ve ısrar ortada. Ancak on gün sonra yeniden bu konuda Putin ile bir görüşme yapması dahi barış umutlarını artırmıştı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın uluslararası alandaki karizmatik lider özelliği tüm yukarıda saydığımız nedenlerin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş durumda. Dolayısıyla lideri güçlü olan ülkelerin jeostratejik konumları ve politikaları da güçlü ise, bu durumda ortaya böyle diplomatik zaferler çıkabiliyor.

Yayın

Danışmanı : Dr. İsmail SAFİ, Öğr. Gör. Şule KILIÇARSLAN

Editörler : Arş. Gör. Ahmet GEDİK, Fatmanur SOYYIĞIT

Grafik Tas. : Öğr. Gör. Şerafettin DEDEOĞLU

E Posta : guvsam@istinye.edu.tr

Instagram : isugvsam

Twitter : @isugvsam

Web : guvsam.istinye.edu.tr

Adres : GÜVSAM, İstinye Üniversitesi Topkapı Kampüsü
Maltepe Mah. Edirne Çırpıcı Yolu No: 9
Zeytinburnu/İstanbul

Tel : 0850 283 60 00